

Milan Prelog

Četiri zapisa

Četiri zapisa napisana su, uz još nekoliko sličnih, godine 1973. i nisu do sada objavljena. Bit će štampani u šestoj knjizi autorovih DJELA u izdanju Grafičkog zavoda Hrvatske; urednik te knjige bit će Tonko Maroević.

Prvo objavljivanje tih tekstova, koji se načinom kazivanja, stilom, podosta razlikuju od većine povijesnoumjetničkih studija i rasprava Milana Preloga, a one koji su ga poznavali kao profesora mogu možda podsjetiti na njegova predavanja, zahtijeva riječ - - dvije uvoda.

Sedamdesetih godina autor intenzivno radi na oblikovanju goleme prikupljene građe za velik projekt SREDNJOVJEKOVNI GRAD NA JADRANU, studira komparativni i komparabilan europski materijal. Postavlja strukturu knjige, formulira i ispisuje dva temeljna poglavlja. Cijelo desetljeće ispunjeno je pripremama za realizaciju projekta; pisanje prate i dodatna istraživanja u Dalmaciji. Međutim, u formi knjige on nije realiziran; osamdesetih godina to sprečava splet okolnosti, koji se lapidarno (i možda patetično) može nazvati sudbinom.

No Milan Prelog nije svoje spoznaje i sudove tih dvadesetak godina, koliko ga je, kao najvažniji i najviši cilj, zapošljavao taj projekt, čuvao u intimi i zaštitio svoje radne sobe, nego ih je širokogrudno i obilno posredovao u svim formama kojima se izražavao kao znanstvenik i sveučilišni profesor: u predavanjima, na kongresima i stručnim skupovima, u urbanološkim

raspravama, tekstovima, televizijskim esejima, u metodološkim načelima terenskih istraživanja, od kojih neka traju i danas. Te spoznaje postale su uvelike općim dobrom struke.

Godine 1973. bio je potaknut da u slobodnoj formi od deset eseja formulira neke teme, kojima se želio baviti u različitim poglavljima knjige SREDNJOVJEKOVNI GRAD NA JADRANU. Ti eseji, uz dva napisana poglavlja i treće nedovršeno veliko poglavlje knjige, čine cjelinu, koja nije ostvarena. Pobornik perfekcije, sinteze, a kao autentičan modernist čovjek *projekta*, Milan Prelog formirao se u suglasju s vremenom svojih zrelih godina kao postmodernist: *fragmentom*. Čini se da ga je odbijala svaka stega: i forme i struke. Zapisi, povjereni pedesetom broju časopisa u kojem je također ostavio trag, predstavljaju ga u nadilaženju povijesti umjetnosti, kao historičara kulture, kao "baštinika" Burckhardta, disciplinirana potom strogom metodom razvijenom medijskim studijem, kao "warburgovca", suputnika "analista" i francuskih novih historioografa, te kao urbanologa. To nadilaženje ili - možda - dogradnja struke oslobodila je napokon i dar koji je sputavao od stupanja na put znanosti, dar koji se nije skanjivao iskazati u mladim godinama: naime, literarni talent. Tako se ti fragmenti ipak iskazuju kao sinteza: znanja, kulture, talenta, mudrosti, riječju, autentičnosti Milana Preloga.